

Горан Николић*
<https://orcid.org/0000-0001-9312-2194>
Институт за европске студије
Београд, Србија

<https://doi.org/10.18485/sres.2023.2.2.2>
УДК 327::911.3(100)"20"
327(510)
Оригинални научни рад
Примљен: 8.9.2023
Прихваћен: 29.9.2023

„ДЕРИСКИНГ“ ЗАПАДА И КИНЕ: ПОТЕНЦИЈАЛНИ ПРОБЛЕМИ ЗА ЕВРОПСКУ УНИЈУ

АПСТРАКТ

Рад даје преглед најактуелнијих трендова у односу Запада и Кине у равни политичке економије. Под Западом овде, пре свега, подразумевамо САД и Европску унију, као два актера значајне економске моћи, који својим одлукама утичу на свет далеко изван својих граница. Рад полази од премисе уочене економске међузависности Запада и Кине у периоду нарастајуће политичке тензије у односима, изражених разлика у јавно прокламованим интересима и већ постојећег режима санкција. Све чешћи осврти на стратешко „раздвајање”, на еру „новог Хладног рата”, указују на то да постоји тежња да се смањи економска међузависност како би се умањили економски ризици („дерискинг“) уколико би потенцијални сукоб ескалирао до нивоа ширих санкција или рата. Рад даје преглед неких могућих последица такве динамике, са посебним освртом на Европску унију и еврозону.

Кључне речи: Запад, Сједињене Америчке Државе, Европска унија, Кина, смањење ризика, међузависност.

1. Крећу ли се Запад и Кина ка економски обостраном осигураном уништењу?

Током (првог) Хладног рата термин „mutually assured destruction” (MAD) или „обострано осигурано уништење” био је често коришћен и односио се

* goranvnikolic@gmail.com

на потенцијале две суперсиле да у нуклеарном рату практично униште једна другу. Тиме је, у ствари, показивана бесмисленост уласка у такву врсту конфликта. Данас сличан термин, са додатком речи „економско”, почињу да користе поједини угледни аналитичари како би описали трајекторију којом се креће Запад, а посебно САД и Кина, а која прети не само да драматично успори раст те две привреде већ и привреде остатка света.

Вилијам Песек (Pesek, 2023) сматра да трговинско-технолошки рат Вашингтона против Пекинга, као и још увек опрезне реторзивне мере овог другог, представљају у ствари обострано осигурано уништење у економском смислу. Он наводи да након тога следи додатно погоршање у виду тзв. рата инвестиција. Наиме, експлицитно ограничавање америчких инвестиција у акције корпорација које послују у Кини снажно би оборило тржишну котизацију компанија из САД, истовремено значајно редукујући технолошку дифузију, која доминантно иде из Америке ка Кини. Леон Вајт (Whyte, 2015) одавно потенцира исто, ослањајући се на реалистичке премисе теоретичара, попут Џона Миршајмера, да државе дају првенство безбедности и „преживљавању” у односу на економски просперитет. Хуго Диксон (Dixon, 2023) сматра да би, уколико би Вашингтон (и савезници) економски изоловали Кину, то такође била „МАД”.

Још горе би било то што, у случају ескалације санкција повезаних са покушајем Пекинга да реинтегрише Тајван, не би могао бити искључен ни нуклеарни рат. С тим у вези, Џејмс Карафано (Carafano, 2023) указује на то да већ постоји нуклеарна трка Вашингтона и Пекинга, подстакнута одлучношћу Кине да достигне истински статус велике силе, са стратешким утицајем који је једнак ономе који су постигли САД и Совјетски Савез на врхунцу Хладног рата 1970-их, када су обе суперсиле стекле капацитет за „МАД”. Трка се убрзава и, према проценама Беле куће, кинеске нуклеарно наоружане стратешке ракетне снаге, које већ премашују капацитет противракетне одбране САД да пресретне долазеће интерконтиненталне балистичке ракете, достићи ће до половине 2030-их оне које имају САД или Русија.

Ипак, нису сви песимисти. На пример, Џон Торнхил (Thornhill, 2023), признајући да у Белој кући политику воде кадрови који се баве националном безбедношћу и који потискују оне који лобирају за бизнис, чини се оптимистично закључује да Кина и САД остају заробљени у обострано осигураној кооперацији (*mutually assured cooperation*). Индикативно је да је слично резоновао и фамозни Норман Ејнцел (Norman Angell) пре 112 година, негирајући могућност избијања светског рата управо због снажне економске повезаности тадашњих европских сила. У тада веома популарној књизи „Велика илузија” (Angell, 1911) Ејнцел је резоновао да је богатство земаља постало зависно од кредита и комерцијалних уговора, које обезбеђује међународни финансијски систем, те да војна освајања немају економски смисао. Био је

у суштини у праву, али су лидери зараћених земаља у рату који ће постати (Први) светски сматрали друге факторе много важнијим, пре свега фундаменталну безбедност својих држава.

Могућност „МАД”-а свакако је помогла томе да се избегне нуклеарни конфликт током Хладног рата, али често заборављамо да се могло десити да лидери суперсила имају погрешне перцепције и да смо срећом избегли потенцијалне ратне увертуре, попут Кубанске кризе 1962. Исти случај је и данас, па је главни циљ избећи погрешне процене обе стране.

2. Процене негативних економских ефеката дерискинга

Рат у Украјини јасно је указао на све ризике специјализовања у међународној трговини. Земље Запада су почеле да калкулишу шта би се десило ако би се морале одвојити од Кине, уз екстраполацију предвидљивих трошкова таквог корака. Креатори политика су закључили да, ако је раздвајање од Кине или тзв. дерискинг неизбежан, онда је боље да се тај процес одигра одмах, и то под условима на које могу више да утичу. Последично, Бела кућа је забранила извоз напредних логичких и меморијских чипова и машина за њихову производњу у Кину. Очекује се да ће Вашингтон убрзо прећи и на увођење забрана у областима као што су квантне информационе науке, биотехнологија и вештачка интелигенција. С друге стране, то ће вероватно подстаћи Пекинг на економску одмазду и убрзати напоре земље да достигне високотехнолошку самодовољност, посебно у индустрији полупроводника. Најновији извештаји указују на то да је направљен велики помак са чипом од 7 нанометара, што имплицира да Кина технолошки заостаје само пет година у односу на најразвијеније америчке компаније, које су водеће у тој области (Savov et al., 2023). Наиме, изгледа да Пекинг нема илузије о могућим штетним ефектима ривалства са Вашингтоном, те да гаји мало наде да ће доћи до трајног побољшања односа. Председник Си је позвао званичнике да буду спремни да се носе са „најгорим и најекстремнијим сценаријима”. Он је у марту ове године директно оптужио Вашингтон за покушај „обуздавања” Кине. С тим у вези, Кина је у мају забранила својим кључним инфраструктурним оператерима да купују производе америчког произвођача меморијских чипова *Микрон (Micron Technology)*, наводећи као разлог „релативно озбиљне” ризике за сајбер безбедност. Такође, однедавно су кинеске власти учестале са полицијским претрагама просторија страних и кинеских консултантских фирми и фирми за пословну обавештајну делатност.

Трговина искључиво са „пријатељским” земљама (*friendshoring*) значи већу отпорност на геополитичке ризике, али води ка нижој отпорности приреде на друге врсте шокова (нпр. ценовни). Како показује студија експерата

Међународног монетарног фонда (IMF, 2023), раздвајање од „непријатељских” партнера значи уклањање за Запад ценовно конкурентних добављача. Индикативно је да су кинески соларни панели далеко најјефтинији, те да су царине на њих већ успориле њихово масовније инсталирање у земљама Запада, што ће отежати пут ка развоју еколошки одрживе привреде.

То што бројне студије показују драматичне економске последице потенцијалног рата између великих сила, не мора да значи да ће оне бити одлучујуће при доношењу одлука, које ће опет бити базиране на процени ризика за сам опстанак (сопствених) држава. У студији коју су припремили експерти РАНД-а (RAND, 2011) још пре 12 година предвиђано је да би сукоб између САД и Кине довео до глобалне кризе веће од оне која се догодила 2008, док би за САД економски губици били још виши с обзиром на велику увозну зависност од Кине. Данас би ситуација била још неповољнија, будући да се током протеклих година трговина снажно увећала (изузимајући значајан пад током 2023), као и обим америчких инвестиција у Кини и кинеских у САД.

Посматрано са позиције Пекинга, растућа економска интегрисаност са Западом подиже трошак „изазивања” садашњег (Вашингтоном вођеног) поретка, смањујући тиме шансе да се он измени уважавањем интереса Кине и последично томе умањи шансе за рат. Наиме, док у Хладном рату скоро да није било економске сарадње између два блока, висок степен економске међузависности САД и Кине свакако представља одвраћајући фактор када је реч о могућности избијања конфликта. Наравно, остаје питање колико тај одвраћајући фактор може да утиче на калкулације и Вашингтона и Пекинга, којима све више доминирају безбедносни аспекти.

Тренутно је војна предност САД израженија и то је, парадоксално, чинилац који би могао повећати шансе за сукоб, будући да се заостајање Кине убрзано смањује. Наиме, као што су планери у Берлину пред почетак Првог светског рата видели Руско царство 1917. као силу коју неће моћи војно да поразе, на сличан начин о Кини размишљају „јастребови” у Белој кући. Дискурс о могућем рату са Кином, који би био везан за Тајван, постао је веома присутан у америчким медијима, иако се таква могућност скоро и не помиње када је реч о Москви и поред постојања фактичког сукоба са Русијом. Јасно је да је застрашујућа нуклеарна моћ Руске Федерације, коју Пекинг још увек нема, одвраћајући фактор, који би оптимистично могао да доведе и до примирја у Украјини на садашњим линијама фронта због постојања изражених страхова на Западу да би се конфликт могао отети контроли и прерасти у нуклеарни Армагедон.

Покушај Кине да војно преузме Тајван довео би до економских реперкусија потпуно другачијег реда величине од рата у Украјини, поред осталог и зато што је кинеска економија десет пута већа од руске. У сценарију у којем НР Кина покушава, али не успева брзо да заузме Тајван, Вашингтон и савезници

увели би драстичне економске санкције, сличне онима које су уведене Русији након почетка рата у Украјини. Иако тај ембарго изгледа застрашујуће, економски односи Запада са Москвом нису потпуно замрзнути и вероватно је да би Бела кућа и у кинеском случају управо изабрала ову опцију како би ограничила штете по сопствену економију. У том сценарију, прво би уследиле санкције везане за трговину стратешким производима, где би Вашингтон и његови савезници зауставили преостали извоз војно корисне опреме. Кина би могла да узврати заустављањем снабдевања земаља Запада ретким минералима, фармацеутским састојцима и зеленим технологијама. У другој рунди следило би замрзавање кинеских међународних резерви од 3200 милијарди долара, што је десет пута више него што је то био случај са Русијом. Пекинг би узвратио конфискацијом 1900 милијарди долара у имовини и 1200 милијарди долара у портфолио инвестицијама које држе странци (углавном из земаља Запада), док би кинеске компаније престале да сервисирају 2700 милијарди долара дуга према инокредиторима. Трећа рунда би вероватно донела прекид целокупне трговине између америчких савезника и Кине, са неким изузецима попут хране, што би изазвало дубоку глобалну рецесију. Четврта рунда би подразумевала да америчка морнарица блокира кинески увоз сирове нафте морским путем, што је у рангу објаве рата и то би био најризиичнији потез, који би могао довести до отвореног рата, не искључујући ни нуклеарни (Dixon, 2023).

Упркос свим овим ризицима, а на основу ставова званичника Беле куће, може се видети да би Вашингтон био спреман да ризикује економски рат, па можда и више од тога. Наиме, Кина је много економски рањивија и још увек није довољно снажан такмац у војном погледу. С друге стране, јавно мњење на Западу могло би утицати на то да се користи мање агресиван приступ.

У сваком случају, када у обзир узмемо могућност избијања нуклеарног конфликта две суперсиле, онда економски трошкови њиховог економског раздвајања не изгледају толико страшно, иако би били енормни. Према проценама ММФ-а (Georgieva, 2023), дугорочни трошак фрагментације трговине, повезан са наглим погоршањем привредне сарадње Вашингтона са Пекингом, износио би 0,2% глобалног БДП-а у сценарију ограничене фрагментације, те скоро 7% у сценарију поделе света на трговинске блокове. При разматрању ефеката елиминисања трговине високотехнолошким производима и енергентима, земље су распоређене у различите ривалске блокове, у зависности од тога како су гласале о предлогу за осуду Москве поводом рата у Украјини у УН марта 2022. У базном сценарију губитак глобалног БДП-а био би 1,2%, а када би се томе додале растуће нецаринске баријере у другим секторима, трошкови би се попели на 1,5%. Песимистични сценарио фрагментације подразумева постојање два ривалска блока, која међусобно не тргују. Тада би глобална производња дугорочно била смањена за 1,9% –

6,9%, док би потпуно технолошко раздвајање могло најугроженије земље коштати 12% њиховог БДП-а. Ове процене ММФ-а не треба узимати као горњу границу, јер не узимају у обзир негативне последице смањења токова рада и капитала, погоршање у обезбеђивању глобалних јавних добара, могуће превелике реторзивне мере, те негативан ефекат повећане политичке неизвесности.

Растуће тензије између САД и Кине свакако су допринеле томе да инострани фондови од почетка 2022. продају чак 148 милијарди долара кинеских обвезница у нето износу, изазивајући тиме оштар пад вредности акција кинеских компанија, посебно оних које се добро котирају у Њујорку и Хонгконгу. Наиме, процена је менаџера пензионих, инвестиционих и других фондова да је ризик улагања у кинеске хартије од вредности порастао, а да су приноси релативно ниски. Тако, на пример, десетогодишње америчке државне обвезнице тренутно доносе бољу зараду од кинеских (Mark, 2023).

Посебно се кинеске високотехнолошке корпорације суочавају са мањим приливом страног капитала. Наиме, инострани инвеститори продају акције чак и профитабилних интернет гиганата, као што су „Тенсент” и „Алибада”, док не желе да подрже најперспективније стартапове. Десет највећих кинеских технолошких конгломерата заједно је изгубило 300 милијарди долара своје тржишне вредности од почетка пандемије, док је у исто време десет највећих америчких компанија у истом сектору имало раст тржишне капитализација од скоро 5000 милијарди долара (McMorrow et al., 2023).

Као највећи комерцијални сукоб у модерној историји, циљ америчко-кинеског трговинског рата је да Пекинг промени своје трговинске праксе и одвоји САД од кинеске економије. Све више доказа указује на то да су повишене царине нанеле знатну штету америчким потрошачима, производњи и запошљавању, без стварања жељене полуге над Кином (Zeng, 2023).

Амерички увоз кинеских производа који подлежу највишим царинама, а који су били у великој мери концентрисани на полупроизоде и капитална добра, имао је највећи пад, док је амерички увоз нецаринске робе (углавном потрошачке робе) практично изолован од таквих ефеката. Трговински рат је непропорционално утицао на америчке индустрије, чији су ланци снабдевања високо интегрисани са кинеским – као што су ауто-делови и ИТ хардвер. Дакле, упркос варљивим подацима о расту номиналне трговине две земље, сектори америчке индустрије, на чије су увозне полу(производе) из Кине уведене царине, претрпели су и имају највеће трошкове, што последично утиче на купце због увећања цена.

Иако медији преносе да мултинационалне корпорације све више премештају производњу из Кине у САД или у треће земље како би се смањила њихова рањивост на геополитичке и економске ризике (нпр. „Епл” или „Самсунг”), недавна истраживања о понашању глобалних компанија са седиштем

у Кини не дају баш такву слику. Једно референтно истраживање (AmCham China, 2023) показало је да та земља остаје главна пословна дестинација за многе компаније, иако већина компанија није пријавила нова значајна улагања у датој години. За Брисел је обесхрабрујуће то што је слична ситуација и са фирмама из ЕУ.

3. Да ли су геополитички потези Брисела у супротности са економским интересима земаља чланица Европске уније?

Самит Г7 у Хирошими 19 – 21. маја 2023. показао је успех САД (и Јапана) у убеђивању европских земаља, попут Немачке и Француске, да заузму агресивнији став против Кине. На основу коминикеа Г7, јасно је да је ће се Кина наћи под појачаним економским притиском Г7 (European Council, 2023). Истина, уместо потпуног економског раздвајања од Кине, идентификоване су области у којима кооперација, по тумачењу земаља Запада, представља стратешки ризик. Ипак, услед веће економске зависности Брисела од Пекинга, чланице Г7 нису се договориле око нових контрола извоза или инструмената против тзв. економске принуде (Sevastopulo et al., 2023). Наиме, Кина је витални трговински партнер ЕУ – у ту земљу иде 9% робног извоза ЕУ и долази више од петине робног увоза ЕУ (20,8%). Додатно, хиљаде европских компанија има филијале и фабричке погоне у Кини. Имајући све то у виду, ЕУ ће бити опрезна, те ће увести само одређене баријере у областима у којима, по виђењу ЕУ, Кина крши слободну конкуренцију приликом јавних набавки у ЕУ, и то за кинеске произвођаче технологија за обновљиве изворе енергије, или у којима Брисел буде проценио да постоје осетљива безбедносна питања (Euractiv, 2023). На пример, закон о критичним сировинама скројен је тако да Унији омогући да мање зависи од Кине у тој области. Ипак, већински став је да се највећи део размене са Кином мора одржати, будући да је тржиште те земље стратешки важно за европске фирме.

Они који доминантно обликују политике ЕУ – политичке и пословне елите на националним нивоима – нису спремни да жртвују профите под притиском Вашингтона у вези са њима нејасним системским претњама које ствара Кина. Дакле, „корпоративна Европа” ће тешко дозволити да се ограничава економска сарадња са тржиштем величине кинеског, што ће отежавати јединствен трансатлантски приступ Пекингу (Sandbu, 2023).

Проблем за Брисел представљају и кинеске контрамере. На пример, недавни предлози ЕУ за увођење санкција кинеским компанијама због подршке Русији дочекани су обећањем Пекинга да ће на њих адекватно узвратити, кажњавајући фирме из ЕУ. Кина је већ и раније повремено користила своју

тржишну моћ као оружје. Пример је фактички бојкот литванских производа након отварања представништва Тајвана у Виљнусу 2021. године.

И на строго интелектуалној равни такође постоје одређена неслагања око виђења спољне политике ЕУ, посебно њеног односа према Кини. Индикативно је размишљање директора Европског савета за спољне односе. По мишљењу Марка Леонарда (Leonard, 2023), битка за глобалну превласт не бије се између демократија и аутократија, већ између различитих модела глобалног поретка. Наиме, западни лидери верују да бране поредак заснован на правилима од ревизионистичких сила, као што су Кина и Русија, да се свет поларизује између демократија у којима се поштује владавина права и агресивних аутократија, те да је Западу потребан бољи наратив како би убедио остале земље (оне у развоју, тзв. глобални југ) да, поред осталог, рат у Украјини значајно утиче и на њих. С друге стране, Кина развија „другачију верзију демократије”, чији је основни циљ еманципација Трећег света од доминације Запада. Док Вашингтон жели да глобалном поларизацијом повећа свој утицај, Пекинг жели да свет буде што више подељен како би расточила америчку превласт. Наиме, Кина не жели да замени позицију САД, већ да буде перципирана као пријатељ земљама у развоју, које желе да буду утицајније на планетарној позорници. У вези с тим, Брисел би требало да у обзир узме утицај Кине на земље у развоју, од којих је већина оклевала да подржи западне санкције Русији и код којих се појачала слика Кине као неагресивне силе. Ове земље често геополитички утицај Кине виде као противтежу Западном утицају, а самим тим и утицају ЕУ.

4. Како би „дерискинг” могао да утиче на привредне перспективе Европе, односно еврозоне?

Када је реч о „дерискинг” у вези са Кином, који је сада у иницијалној фази, као и о далеко драматичнијем кидању економских веза са Москвом, може се рећи да је економија еврозоне већ осетила последице промене своје нове политике. Поред већ успореног раста, најновије пројекције указују на то да би до краја ове и од почетка 2024. могло доћи да знатног редуковања потенцијала за раст БДП-а еврозоне.

Проблеми су, по свему судећи, структурни, будући да растуће каматне стопе, смањена фискална потрошња, те увећани трошкове компанија, који су последица практичног раскида енергетских веза са Москвом, угрожавају иначе спори раст БДП-а из претходних година, и то вероватно на дужи период. На удару су индустријске гране, које су своју конкурентност базирале на повољним ценама енергената. Проблем су и поремећаји у ланцима снабдевања, иако је ту ситуација поправљена након пандемије вируса корона (COVID-19).

Поред тога, Европска централна банка (ЕЦБ) од средине 2022. године константно је повећавала своју базну камату (за 4,25% кумулативно), те се скупље кредитирање негативно одразило на позиције домаћих компанија. Као што је поменуто, тренутне пројекције показују да ће се ти негативни ефекти појачати од почетка 2024. годину и по дана након што је иницирано повећање камата ЕЦБ, што је тренутак када се по правилу испољава њихов пуни ефекат, те би потенцијални БДП еврозоне могао бити редукован за чак 4% током 2024. У негативном сценарију, са ценама енергената на горњем нивоу пројекције, те са радикалним приступом у смањењу фискалних подстицаја (од првог месеца 2024. важиће суспензија фискалних правила ЕУ, која ограничавају дуг и дефиците), губитак у БДП-у био би виши за додатни процентни поен (Норобин, 2023а).

Истина, међугодишњи раст цена се успорава и у јулу 2023. је износио 5,3% (Eurostat, 2023а). И средњорочне пројекције указују на тренд опадања – просечна инфлација требало би да се спусти на 3% у 2024. и 2,2% у 2025. (Eurostat, 2023б). Ипак, проблем представља висока базна инфлација (раст цена када се искључе енергенти и непрерађена храна), која је такође износила 5,3% у јулу и која ће извесно остати изнад укупне инфлације у 2023. (са процењених 6,1%), те успорити на 3,2% у 2024. (European Commission, 2023).

Забрињава то што је потрошња у еврозони пала за 0,3% у прва три месеца ове године након смањења од 1% у претходном кварталу. Увоз је такође нагло редукован, јер је потражња за робом и услугама смањена (Alderman, 2023). Тренд се наставио, те је у другом кварталу 2023. индустријска производња нагло погоршана, док су показатељи кредитне активности веома слаби. Потрошња и инвестиције су и даље испод тренда у 2019, последњој години пред избијање пандемије вируса корона.

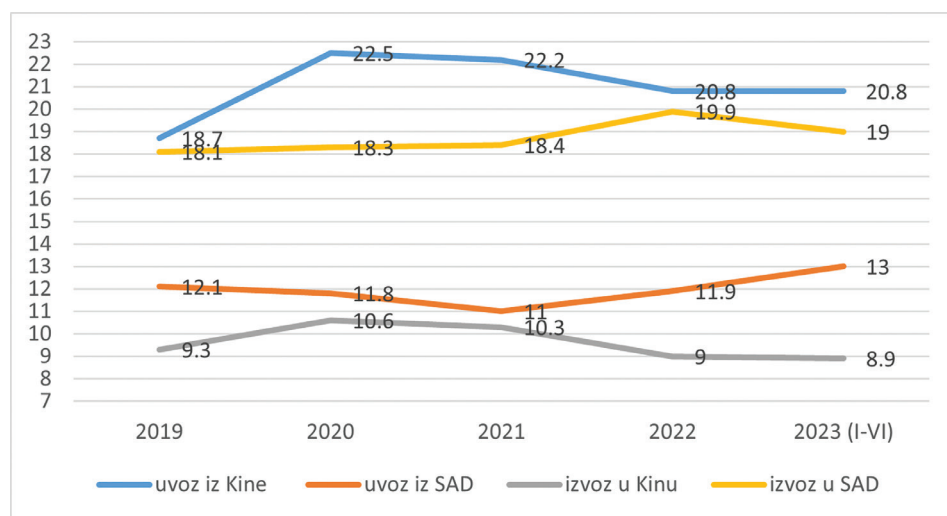
Еврозона је остварила нулти раст у првом кварталу 2023, после ког је уследило маргинално повећање БДП-а од 0,1% у другом тромесечју 2023, док постоје знаци даљег успоравања у августу (Schneeweiss, 2023б). Наиме, бројни индикатори с почетка септембра 2023. указују на то да економија еврозоне може да склизне у рецесију или стагфлацију (висока инфлација у комбинацији са стагнирајућим БДП-ом), а посебно је проблематична индустријска производња у Немачкој, која је у јулу поново опала, што се дешава трећи месец заредом (Arnold, 2023).

Институција „Стандард и Пур” пројетковала је раст БДП-а еврозоне на 0,6% ове године, мада би после смањења процењеног раста у другом тромесечју 2023. то могло износити 0,4%, те порастати на 0,9% у 2024. години (Standard & Poor, 2023). Сличне пројекције имају и друге угледне институције, попут институције „Конференс борд”, која такође предвиђа скроман раст од 0,7% и 0,9% у овој и наредној години (The Conference Board, 2023). Као и обично, ММФ (IMF, 2023с) је оптимистичан: по њиховој оцени, раст БДП-а требало би да износи 0,9% и 1,5% у 2023, односно 2024. години.

Средњорочна слика је тмурнија од краткорочне. Наиме, просечна стопа привредног раста од 1999. до 2022. у земљама еврозоне износила је годишње тек 1,4% (раст глобалног БДП-а износио је 3,6%). Иначе, ни оптимистичне пројекције ММФ-а (IMF, 2023с) за раздобље 2023–2028. нису охрабрујуће (пројектован просечни раст БДП-а Еврозоне од 1,4%, уз просечно годишње повећање светског БДП-а од 3%). Ово указује на то да ће разлике у стопама раста глобалне економије и еврозоне водити до пада релативног значаја еврозоне за чак десет процентних поена у периоду 2004–2028, на процењених 13% на крају пројектованог раздобља. Да ствар буде гора, слика је још неповољнија када се у обзир узме производња (БДП) по куповној моћи.

Додатно, депресијација евра према долару одражава структурне слабости привреде еврозоне, а појачана је перцепцијом многих тржишних учесника да ће се ситуација погоршавати. На мању глобалну конкурентност привреде еврозоне имплицитно указује и погоршање спољнотрговинског биланса с почетка 2022, упркос томе што је ослабљени евро био стимулативан за извоз европских компанија. Проблем представља то што је евро од средине јула до почетка септембра 2023. ослабио у односу на долар више од 5%. До тога је дошло јер инвеститори перципирају да САД има боље економске перформансе него економија еврозоне, која је практично у стагнацији. Тако је евро, и поред јачања током прве половине 2023, практично остао на оном нивоу према долару на ком је био након депресијације од 10% током 2022. године (Exchange Rates, 2023).

Слика 1. Удео два главна трговинска партнера ЕУ (Кина и САД) у екстерном робном извозу и увозу ЕУ 2019–2023.

Извор: Eurostat, 2023с.

Иако су на први поглед бројке огромне, размена две економије је знатно испод потенцијала (Jarvis, 2023). Европски извоз у Кину је са 229 милијарди евра у 2022. тек за 23% виши него у Швајцарској, која има 170 пута мању популацију од Кине. Европска унија има велики дефицит у трговини са Кином – скоро троструко већи увоз (623 милијарде евра у 2022) повећао се за 72% од 2019, док је раст извоза у ту земљу у истом периоду био тек 15%. Екстерни робни увоз ЕУ из САД од 357 милијарди евра значајно је нижи, иако је порастао за 52% од 2019, док је извоз у ту државу износио 507 милијарди евра (32% више него 2019). У првих шест месеци 2023. приметан је пад увоза ЕУ из Кине од 13%, док је робни извоз у ту земљу фактички остао на истом нивоу. Истовремено, увоз из САД благо се увећао (за 3%), док је извоз у Америку практично стагнирао у првој половини 2023. (Eurostat, 2023с).

5. Закључна разматрања

Нема сумње да је однос између ЕУ и Кине сложен и вишедимензионалан. За сада, економско партнерство остаје кључно у билатералним односима, али уз опрезнији и прагматичнији приступ ЕУ, посебно ако у виду имамо да растућа глобална моћ Кине и стратешко такмичење са САД утичу на однос ЕУ према Пекингу. Европска унија покушава да диверзификује ланце снабдевања и смањи зависности од Кине када је реч о одређеном увозу, правећи своју агенду „стратешке аутономије”. Пандемија вируса корона истакла је ризике превеликог ослањања на Кину када је реч о роби као што је медицинска опрема. Иако се ЕУ ближе повезује са САД како би одговорила на растућу геополитичку моћ Кине, усвојивши недавно економску стратегију „смањивања ризика”, један број земаља чланица ЕУ и даље је подељен када је реч о заузимању тврђег става о Кини. Док се, на пример, Литванија залаже да се ЕУ јаче конфронтира Кини, друге земље, као што су Италија, Мађарска и Грчка, настоје да одрже висок ниво економске сарадње са Пекингом. Немачка такође жели да избегне одвајање од Кине, с обзиром на њен велики трговински суфицит.

Другу важну динамику чини растућа стратешка конкуренција између САД и Кине, која обликује геополитичке прорачуне Европе. Европска унија недвосмислено види појаву биполарног глобалног поретка и жели да избегне то да буде приморана да бира стране у такозваном „новом Хладном рату”. Брисел, такође, увиђа да је кооперативни мултилатерализам, који је деценијама био у основи међународног глобалног система управљања, под претњом због успона Кине.

Тренутно, ЕУ следи приступ „конкурентске сарадње”, стављајући нагласак на сарадњу у областима од обостране користи, али и ослањајући се на

здраву конкуренцију и јачање стратешке аутономије. Чини се да ће однос остати сложен, са економским ангажманом који је у равнотежи са растућим геополитичком ривалством и забринутошћу због кинеског ауторитарног политичког система и растуће наметљивости Кине у њеном непосредном окружењу. Обе стране имају интерес да управљају тензијама и избегну директну конфронтацију (Downes, 2023).

У сваком случају, рат у Украјини пластично је указао на дубоку зависност Брисела од Вашингтона, упркос напорима да се оствари „стратешка аутономија” (Puglierin & Shapiro, 2023). Растућа доминација САД у оквиру атлантске алијансе видљива је и у значајно бржем расту америчког БДП-а, као и у доминацији америчких технолошких корпорација („велика петорка”) у односу на Европу. Ствар додатно погоршава то што је кинеска економија у исто време остварила вишеструко бржи раст од европске и то што њене компаније све више постају глобално конкурентне.

Вашингтон жели да укључи Европу у своје ново супарништво са Кином, иако то често није у непосредном интересу европских пословних кругова. Последично, Брисел покушава да амортизује притисак Вашингтона да смањи сарадњу са Пекингом, иако и сам почиње да спроводи, мање интензивно него САД, политику „вољног смањења ризика” у вези са Пекингом. Проблем је у томе што су јефтине интермедијарни производи из Кине неопходни за неометано функционисање привреде еврозоне. *Увоз из Кине, укључујући у њој и осејљиву технологију и кривично важне минерале, порастао је последњих година, упркос погоршању дипломатских односа две стране.*

Нормативна моћ ЕУ, односно представљање својих стандарда и пракси као универзално примењивих, која би требало доминантно да регулише глобалне економске односе и последично помогне позиционирању европских корпорација, представља идеју од које Брисел није формално одустао. Ипак, имајући у виду све напред наведено, способност ЕУ да „замени моћ правилима”, како међу земљама које су део европског пројекта тако и глобално извозом свог модела „цивилизовања” међународне политике, данас је суочена са већим ограничењима него раније (Kundnani, 2023).

Будући да је политика Брисела према Пекингу добрим делом условљена потезима савезника с друге стране Атлантика, јасно је да ће динамика односа Вашингтона и Пекинга умногоме одредити позиционирање ЕУ у односу на Кину. У том контексту значајно је то што је тзв. „дивиденда мира”, која је била укорењена у инвестиционим и трговачким везама америчког великог бизниса са Кином, избачена са велике сцене и у овом тренутку има најмање утицаја од краја Хладног рата наовамо (наравно, није цео велики бизнис

заинтересован за мир, посебно не произвођачи оружја¹). Чини се да Бџла куђа покушава да заврши еру „човека из Давоса”, а разлог је стварање нове парадигме како би реформисани капитализам преживео тренутну кризу, односно како би се сачувао тренутни глобални поредак, од кога највише користи има САД (Тооџе, 2023).

Јасно је да ниједна држава не жџли да ослаби своју позиџију, економску или војну. Међутим, закон ненамераваних послџдица указује на критичну важност погрешних процџна и превелику фокусираност на само јџдан аспект проблема, што послџдично води занемаривању осталих. То доводи до ситуације у којој јавни делатници промовишу одређџна глџдишта, зато што им се чини да су такви ставови тренутно популарни, а не зато што их суштински разумеју и верују у њих. Консеквентно, политике које се формирају на основу њих често се могу показати као контрапродуктивне, могу уназадити стратџску позиџију дате земље, а у најгорем случају могу довести до издџијања глобалног нуклеарног рата. У сваком случају, најдџструктивније оружје је ту, а трка у наоружању је у пуном јеку.

¹ Иначе, идеју о „дивиденди мира”, која окупља транснаџионалне друштвене и економске субјекте супротстављџне рату, сковао је велики мађарски економиста Карл Полањи како би објаснио дугу еру мира међу европским великим силама, која је трајала 99 година, све до почетка Првог светског рата.

Goran Nikolić*
Institute for European Studies
Belgrade, Serbia

DE-RISKING OF THE WEST AND CHINA: POTENTIAL PROBLEMS FOR THE EUROPEAN UNION

ABSTRACT

The text provides an overview of the most current trends in the relations between the West and China in terms of political economy. We see primarily the USA and the European Union as the West, two actors of significant economic power whose decisions influence the world far beyond their own borders. The paper starts from the premise of recognised economic interdependence between the West and China in the period of rising political tensions, differences in publicly proclaimed interests, and the already existing sanctions regime. Increasing talk of a strategic “separation and a “new Cold War” era point to a tendency to reduce economic interdependence to alleviate economic risks (“de-risking”) if a potential conflict escalates to the level of broader sanctions or war. The paper provides an overview of some possible consequences of such a dynamic, with a focus on the European Union and the Eurozone in a separate section.

Keywords: West, United States of America, European Union, China, de-risking, interdependence

1. Are the West and China moving towards economically Mutually Assured Destruction?

During the (first) Cold War, the term “mutually assured destruction” (MAD) was often used to refer to the potential of the two superpowers to effectively annihilate each other in a nuclear war. It demonstrated the pointlessness of entering that kind of conflict. Today, a similar term, with the addition of “economic” (Mutually

* goranvnikolic@gmail.com

Assured Economic Destruction – MAED), is starting to be used by some prominent analysts to describe the trajectory of the West, particularly the US, and China, which threatens to dramatically slow the growth of not only the two economies but also of the rest of the world.

William Pesek (Pesek, 2023) argues that Washington's trade-technological war against Beijing, and the latter's still cautious retaliatory measures, is mutually assured economic destruction. He says that this will be followed by a further deterioration in the form of a so-called "investment war". Namely, openly limiting US investments in shares of corporations operating in China would strongly reduce the market value of US companies, while also significantly reducing the technological diffusion that flows from America to China. Leon Whyte (Whyte, 2015) has long been claiming the same, drawing on the premises of realist theorists (John Mearsheimer) who prioritize security and "survival" of countries over their economic prosperity. Hugo Dixon (Dixon, 2023) believes China's economic isolation by Washington (and its allies) would also be "MAD".

Even worse, in the event of escalating sanctions in response to Beijing's attempt to reintegrate Taiwan, not even a nuclear war could be ruled out. In that regard, James Carafano (Carafano, 2023) points out that there is already a nuclear race between Washington and Beijing fuelled by China's determination to achieve the status of a superpower with a strategic influence equivalent to those of the US and the Soviet Union at the height of the Cold War in the 1970s, when both superpowers became capable of "MAD". The race is accelerating, and, according to White House estimates, China's nuclear (strategic) missiles, which are already exceeding the US missile defence capacity to intercept incoming intercontinental ballistic missiles, will reach those of the US or Russia by the mid-2030s.

Still, not everyone is pessimistic. For example, John Thornhill (Thornhill, 2023), acknowledging that, at the White House, national security concerns outweigh business interests, optimistically concludes that China and the US remain trapped in mutually assured cooperation. Indicatively, the famous Norman Angell reasoned similarly 112 years ago, denying the possibility of a world war precisely because of close economic ties between the countries that were then European powers. In the very popular book *The Great Illusion* (Angell, 1911), Angell argued that the wealth of countries had become dependent on the loans and commercial contracts facilitated by the international financial system and that armed confrontation made no economic sense. He was essentially right, but the leaders of the countries embroiled in the war that would become known as the (First) World War prioritized other factors, primarily the fundamental security of their states.

The possibility of MAD had certainly helped to avoid nuclear conflict during the Cold War, but we often forget that misperceptions of superpower leaders could have happened, and that we fortunately avoided potential preludes into large-scale conflicts, such as the Cuban Missile Crisis of 1962.

2. The negative economic effects of de-risking

The war in Ukraine has bared all the risks of specialisation in international trade. Western countries have begun to assess what would happen if they had to break with China, extrapolating the predictable costs of such a step. Policymakers have concluded that if a break or de-risking from China is inevitable, then it is better for it to take place immediately and under conditions that can be influenced. Consequently, the White House has banned the export of advanced logic and memory chips and machines for their production to China. Washington is soon expected to introduce bans against China in areas such as quantum information science, biotechnology, and artificial intelligence. On the other hand, that is likely to incite Beijing to economic retaliation and acceleration of the country's efforts towards high-tech self-sufficiency, especially in the semiconductor industry. The latest reports indicate that a major breakthrough has been made with a 7-nanometer chip, implying a technological lag of just five years over the leading US companies. (Savov et. al, 2023). Namely, Beijing seems to have no illusions about the possible damaging effects of its rivalry with Washington and seems to have little hope for a lasting improvement in relations. President Xi urged officials to be prepared to deal with “worst-case and most extreme scenarios”. In March of this year, he directly accused Washington of trying to “contain” China. In May, China banned its key infrastructure operators from purchasing products from US memory-chip producer Micron Technology, citing “relatively serious” cybersecurity risks. Also, Chinese authorities have recently intensified police searches of the offices of foreign and Chinese consulting firms and business intelligence companies.

Limiting trade to “friendly” countries (friend-shoring) increases resilience to geopolitical risks but makes the economy less resilient to other types of shocks (e.g. price hikes). As a study by International Monetary Fund experts showed (IMF, 2023), breaking with “hostile” partners means removing price-competitive suppliers from the West. It is indicative that China's solar panels are by far the cheapest and that tariffs on them have already slowed their mass installation in Western countries, making the path to developing an environmentally sustainable economy more difficult.

The fact that numerous studies show dramatic economic consequences of a potential war between the superpowers does not necessarily mean that they will prove decisive in the decision-making process, which will again be based on assessments of the risk to the very survival of (their own) states. A study prepared by RAND (RAND, 2011) predicted 12 years ago that a conflict between the US and China would lead to a global crisis more detrimental than that of 2008, while for the US, the economic losses would be even higher given its heavy dependence on Chinese imports. Today, the situation would be even more critical, given that trade has dramatically increased in the intervening years (except for a significant decline in 2023) and the volume of US investments in China and vice versa.

From Beijing's point of view, growing economic integration with the West raises the cost of "challenging" the current (Washington-led) order, thereby reducing the chances of restructuring it in a way that would acknowledge and reflect China's interests and thus diminishing the prospects of a war. While there was almost no economic cooperation between the two blocs during the Cold War, the high level of US-China economic interdependence is certainly a deterrent for an armed confrontation. Of course, the extent to which this deterrent can affect the calculations of both Washington and Beijing, which are increasingly dominated by security concerns, remains unclear.

Currently, the US still has a clear military advantage, and paradoxically, that could increase the chances of an armed conflict, as China's lag is rapidly diminishing. Namely, as planners in Berlin before the outbreak of World War I saw the Russian Empire in 1917 as a power they would not be able to defeat militarily, the "hawks" in the White House now see China in a similar light. The discourse of a possible war with China on the Taiwan issue has become very present in the US media; on the other hand, despite the very real conflict with Russia, there is almost no mention of such a possibility when it comes to Moscow. It is clear that the terrifying nuclear power of the Russian Federation, which Beijing still lacks, acts as a deterrent, which could optimistically lead to a ceasefire in Ukraine on the current frontlines due to fears in the West that the conflict could spiral out of control and become a nuclear Armageddon.

China's attempt to take control of Taiwan in a military offensive would lead to economic repercussions of a completely different scope than the war in Ukraine, because, among other things, the Chinese economy is ten times larger than Russia's. In a scenario where China tries but fails to quickly capture Taiwan, Washington and its allies would impose drastic economic sanctions similar to those against Russia after the start of the war in Ukraine. While the embargo may seem frightening, the West's economic relations with Moscow are not completely frozen, and it is likely that the White House would choose this option in China's case, too, to limit the damage to the American economy. In that scenario, sanctions on trade in strategic products would be the first, where Washington and its allies would halt the remaining export of equipment for military use. China could hit back by curbing the supply of rare Earth minerals to Western countries, pharmaceutical ingredients, and green technologies. The second round would involve freezing \$3200 billion of China's international reserves, which amount to ten times more than Russia's. Beijing would retaliate by confiscating \$1900 billion in assets and \$1200 billion in portfolio investments held by foreigners (mostly from Western countries), while Chinese companies would stop serving \$2700 billion in debt to its creditors. A third round would likely bring to a halt all trade between US allies and China, with some exceptions such as food, triggering a deep global recession. The fourth round would involve the US Navy blocking China's imports of crude oil by sea, which would be a prelude to a declaration of war and the riskiest move that could lead to an open war, which could become nuclear (Dixon, 2023).

Despite all these risks, based on the views of White House officials, it seems that Washington would be willing to risk economic war and perhaps more. For the record, China is much more economically vulnerable and is still not a strong enough military rival. On the other hand, public opinion in the West could influence Western leaders to opt for a less aggressive approach.

In any case, once we consider the possibility of a nuclear conflict between the two superpowers, the economic costs of their economic decoupling do not look so terrifying, even though they would be enormous. According to IMF estimates (Georgieva, 2023), the long-term cost of trade fragmentation, linked to Washington's sharp deterioration in economic cooperation with Beijing, would be 0.2% of the global GDP in a scenario of limited fragmentation and nearly 7% should the world split into trade blocs. In considering the effects of eliminating trade in high-tech products and energy, countries are grouped in different rival blocs depending on how they voted on the proposal to condemn Moscow for the war in Ukraine at the UN General Assembly in March 2022. A pessimistic scenario of fragmentation involves the existence of two rival blocs that do not trade with each other. Then, the long-term global output would be reduced by 1.9% to 6.9%, while full technological separation could cost the most vulnerable countries 12% of their GDP. These IMF assessments should not be taken as an upper limit, as they do not take into account the negative consequences of reducing labour and capital flows, the deterioration in the provision of global public good, possible excessive retaliatory measures, and the adverse effects of increased political uncertainty.

Rising tensions between the US and China have certainly contributed to foreign funds selling as much as \$148 billion in Chinese bonds since the beginning of 2022, causing a sharp drop in the value of Chinese companies' shares, particularly those listed at New York and Hong Kong stock exchanges. Namely, the assessment of managers of pension, investment, and other funds is that the risk of investing in Chinese securities has increased and that the yield is relatively low. So, for example, 10-year US government bonds are currently yielding more than the Chinese (Mark, 2023).

In particular, China's high-tech corporations face a smaller influx of foreign capital. Foreign investors are selling shares even in profitable internet giants such as Tencent and Alibaba and don't want to support the most promising start-ups. Since the beginning of the pandemic, China's ten largest tech conglomerates have together lost \$300 billion in market value; at the same time, the ten largest US companies in the same sector have had a market capitalisation growth of nearly \$5000 billion (McMorrow et al., 2023).

As the largest commercial conflict in modern history, the US-China trade war aims for Beijing to change its trade practices and to separate the US from the Chinese economy. Growing evidence suggests that increased tariffs have done considerable damage to US consumers, manufacturing, and employment, without creating the desired leverage over China (Zeng, 2023).

US imports of Chinese products subject to the highest tariffs, which were heavily concentrated on intermediate and capital goods, had the sharpest decline, while US imports of non-custom products (mostly consumer goods) were virtually isolated from such effects. The trade war has disproportionately affected US industries whose supply chains are highly integrated with the Chinese – such as auto parts and IT hardware. So, despite the deceptive data on the growth of nominal trade between the two countries, the US industry sectors whose imported intermediate goods from China are now subject to tariffs have incurred the highest costs, consequently leading to increased prices for customers.

Although media reports say multinational corporations are increasingly moving their production from China to the US or to third countries to reduce their vulnerability to geopolitical and economic risks (e.g. Apple or Samsung), recent research on the behaviour of global companies based in China does not paint the same picture. One reference survey (AmCham China, 2023) found that the country remains a top business destination for many companies, although most have not reported significant new investments in the given year. What is discouraging for Brussels is that EU companies are seeing a similar trend.

3. Do Brussels' geopolitical moves contradict European Union's member states economic interests?

The G7 summit held in Hiroshima on 19–21 May 2023 showed that the US (and Japan) have succeeded in persuading European countries such as Germany and France to take a more aggressive stance against China. Based on the G7 communiqué, it is clear that China will come under increased economic pressure from the G7 (European Council, 2023). Admittedly, instead of a complete economic separation from China, areas have been identified in which cooperation, in the eyes of Western countries, poses a strategic risk. Due to Brussels' increased economic dependence on Beijing, G7 members have not agreed on new controls on exports or instruments against so-called economic coercion (Sevastopulo et al., 2023). China is a vital trading partner of the EU – 9% of EU commodity exports go to this country, and more than a fifth of EU commodity imports (20.8%) come from it. Additionally, thousands of European companies have subsidiaries and factory facilities in China. With all this in mind, the EU will be cautious and introduce only certain barriers in areas where, in the EU's view, China is violating free competition in the EU public procurement sphere (Chinese producers of renewable energy technology) or where Brussels assesses sensitive security issues (Euractiv, 2023). For example, the Critical Raw Material Act is tailored to make the Union less dependent on China in this area. Nevertheless, the majority position is that most of the exchange with China must be maintained since the country's market is strategically important for European companies.

Those who shape EU policies – national political and business elites – are unwilling to sacrifice profit under pressure from Washington because of vague systemic threats created by China. So, “corporate Europe” is unlikely to allow limitations on economic cooperation with a market the size of China’s, which will make it difficult to formulate a united trans-Atlantic approach to Beijing (Sandbu, 2023).

Another problem for Brussels is China’s countermeasures. For example, the EU’s recent proposals to impose sanctions on Chinese companies for supporting Russia have been met with Beijing’s promise to adequately retaliate by punishing EU firms. China has already occasionally weaponized its market power.

There are also some disagreements on a purely intellectual level about the EU’s foreign policy, particularly its relationship with China. The reasoning of the Director of the European Council on Foreign Relations, Mark Leonard, is quite suggestive. According to him (Leonard, 2023), the battle for global supremacy is not being fought between democracies and autocracies, but between different models of the global order. Namely, Western leaders believe that they are defending the rules-based order against revisionist powers such as China and Russia, that the world is polarizing between democracies committed to the rule of law and aggressive autocracies, and that the West needs a better narrative to convince other developing countries (the so-called Global South) that, among other things, the war in Ukraine has significant implications for them. On the other hand, China is developing a “different version of democracy”, whose main objective is to emancipate the Third World from Western dominance. While Washington wants to increase its influence through global polarisation, Beijing wants a more divided world to dilute the American supremacy. China does not want to replace the US but to be seen as a friend of developing countries that want more influence on the planetary stage. In that regard, Brussels should take into account China’s influence on developing countries, most of which have hesitated to support Western sanctions on Russia and have reinforced the image of China as a non-aggressive power. These countries often see China’s geopolitical influence as a counterweight to the West and, therefore, the EU.

4. How could “de-risking” affect the economic prospects of Europe or the Eurozone?

Linked to the initial-stage de-risking with China, as well as a far more dramatic ripping of economic ties with Moscow, the Eurozone economy has already felt the effects of its new policy. In addition to the already slowing growth, the latest projections indicate that from the end of this year and to the beginning of 2024, there could be a significant drop in the Eurozone’s GDP growth potential.

The problems appear to be structural, given that rising interest rates, reduced fiscal spending and increased company expenses as a result of the practical

breakdown of energy ties with Moscow jeopardise the already slow GDP growth from previous years, probably in the longer term. The industries that have based their competitiveness on favourable energy prices are under pressure. Another problem is the disruption in supply chains, although the situation has improved after the Covid-19 pandemic subsided.

In addition, the European Central Bank (ECB) has consistently increased its base rate (by 4.25% cumulatively) since mid-2022, and more expensive lending has had a negative impact on domestic companies. As mentioned, current projections suggest that these negative effects will intensify from the beginning of 2024, a year and a half from the initiation of the ECB's interest rate hike, which is when their full effect will be shown, and the Eurozone's potential GDP could be reduced by as much as 4% in 2024. In a negative scenario, with energy prices on the upper level of the projection, and with a radical approach to reducing fiscal stimuli (the suspension of EU fiscal rules limiting debt and deficits will apply from January 2024), the loss in GDP would be higher by an additional percentage point (Horobin, 2023).

Admittedly, year-on-year price growth is slowing: in July 2023, it was 5.3% (Eurostat, 2023a). Medium-term projections point to a declining trend – average inflation should drop to 3% in 2024 and 2.2% in 2025 (Eurostat, 2023b). Nevertheless, the problem is the high base inflation (price growth when energy and unprocessed foods are excluded), which was also 5.3% in July and will remain above overall inflation in 2023 (with an estimated 6.1%) and drop to 3.2% in 2024 (European Commission, 2023).

It is alarming that the Eurozone spending fell by 0.3% in the first three months of this year after a 1% decrease in the previous quarter. Imports have also been sharply reduced as demand for goods and services has decreased (Alderman, 2023). The trend continued, with industrial output deteriorating sharply in the second quarter of 2023, while credit activity indicators were very weak. Consumption and investment are still below trend in 2019, the last year before the pandemic.

The Eurozone scored zero growth in the first quarter of 2023, followed by a marginal 0.1% increase in GDP in the second quarter of 2023, with signs of further slowdown in August (Schneeweiss, 2023). In particular, numerous indicators from the beginning of September 2023 suggest that the Eurozone economy can slip into a recession or stagflation (high inflation combined with stagnant GDP), and Germany's industrial output, which declined again in July for the third month in a row, is particularly concerning (Arnold, 2023d).

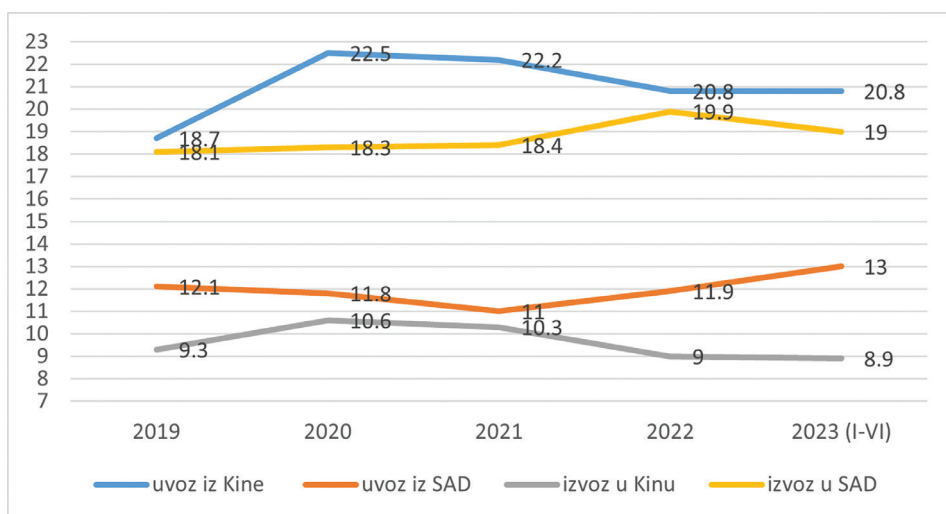
Standard & Poor has projected Eurozone GDP growth at 0.6% this year, although it could be 0.4% after the decrease in estimated growth in the second quarter of 2023, and to 0.9% in 2024 (Standard & Poor, 2023). Other prominent institutions have similar projections, such as the Conference Board, which also forecasts only modest growth this year and the next, at 0.7% and 0.9% (The Conference

Board, 2023). As usual, the IMF (IMF, 2023c) is optimistic: in their assessment, GDP growth should be 0.9% and 1.5% in 2023 and 2024, respectively.

In the medium term, the picture is darker than in the short term. For the record, the average economic growth rate from 1999 to 2022 was only 1.4% annually (global GDP growth was 3.6%). Usually optimistic IMF projections (IMF, 2023c) for the period 2023–2028 are not encouraging (the Eurozone’s projected average GDP growth of 1.4%, with a 3% average annual increase in world GDP). This suggests that differences in the growth rates of the global economy and the Eurozone will lead to a decline in the relative importance of the Eurozone by as much as 10 percentage points in 2004–2028 to an estimated 13% at the end of the projected period. To make matters worse, things seem even bleaker when considering production (GDP) by purchasing power.

Furthermore, the Euro’s depreciation against USD reflects the structural weaknesses of the Eurozone economy and has been reinforced by the perception of many market participants that the situation will deteriorate further. The problem is that the Euro lost more than 5% of its value compared to USD between mid-July and early September 2023 as a result of investors’ perception about better US economic performance than of the Eurozone economy, which is virtually in stagnation. Thus, although the value of the Euro increased in the first half of 2023, it practically remained at the level it was at after a 10% depreciation in 2022 (Exchange Rates, 2023).

Figure 1. Shares of the EU’s two main trading partners (China and the US) in external commodity exports and imports by the EU in 2019–2023.

Source: Eurostat (2023c).

Although these figures might seem high at first glance, the exchange between the two economies is well below its potential (Jarvis, 2023). With 229 billion Euros in 2022, the European export to China is only 23% higher than to Switzerland, which has a population 170 times smaller than China. The EU has a large deficit with China – the almost threefold imports (623 billion Euros in 2022) increased by 72% since 2019, but the export growth to China in the same period was only 15%. External commodity imports from the US of 357 billion Euros are significantly lower, although it has grown by 52% since 2019, while exports to the country amounted to 507 billion Euros (32% more than in 2019). In the first six months of 2023, a 13% decline in EU imports from China was notable, while commodity exports to the country remained at the same level. At the same time, imports from the US increased slightly (by 3%), while exports to the United States virtually stagnated in the first half of 2023 (Eurostat, 2023c).

5. Concluding remarks

There is no doubt that the relationship between the EU and China is complex and multi-dimensional. For now, the economic partnership will remain crucial in bilateral relations, but with a more cautious and pragmatic approach from the EU, especially given that China's growing global power and strategic competition with the US are affecting the EU's stance towards Beijing. The EU is trying to diversify supply chains and reduce its dependence on China for certain imports through its "strategic autonomy" agenda. The Covid-19 pandemic highlighted the risks of relying too heavily on China for goods such as medical equipment. Although the EU is closer to allying with the US in response to China's growing geopolitical power, recently adopting an economic strategy to "reduce risks", a number of EU member states remain divided over taking a tougher stance towards China. While, for example, Lithuania favours a more resolute EU confrontation with China, other countries, e.g. Hungary and Greece, seek to maintain a high level of economic cooperation with Beijing. Germany also wants to avoid separation from China because of its large trade surplus.

Another important dynamic is the growing strategic competition between the US and China, which shapes Europe's geopolitical calculations. The EU unequivocally sees the emergence of a bipolar global order and wants to avoid being forced to choose sides in the so-called New Cold War. Brussels also understands that cooperative multilateralism, which for decades has been the basis of an international global governance system, is under threat from China's rise.

Currently, the EU follows the "competitive cooperation" approach – through an emphasis on cooperation in areas of mutual benefit, but also through healthy competition and strengthening strategic autonomy. It appears that this relationship

will remain complex, with economic exchange balancing out the growing geopolitical rivalry and concern over China's authoritarian political system and growing intrusiveness in its immediate environment. Both sides have an interest in managing tensions and avoiding direct confrontation (Downes, 2023).

In any case, the war in Ukraine has highlighted Brussels' deep-rooted dependence on Washington despite its efforts to achieve "strategic autonomy" (Puglierin & Shapiro, 2023). The growing US dominance within the Atlantic alliance is evident in the significantly faster US GDP growth and the dominance of US technology corporations ("the Big Five") over Europe. The issue is further exacerbated by the fact that China's economy has achieved multiple times faster growth than Europe and that its companies are becoming increasingly globally competitive.

Washington wants to include Europe in its new rivalry with China, although this is often not in the immediate interest of European business circles. Consequently, Brussels is trying to ease Washington's pressure to reduce cooperation with Beijing, although it is beginning to implement, albeit less intensively than the US, a policy of "de-risking" from Beijing. The problem is that cheap intermediate products from China are necessary for the smooth functioning of the Eurozone economy. Import from China, including sensitive technology and critically important minerals, *has grown in recent years despite deteriorating diplomatic relations between the two sides*.

Brussels has not formally given up on the normative power of the EU, i.e. presenting its standards and practices as universally applicable, which is supposed to dominate global economic relations and ultimately help improve the position of European corporations. Yet, in light of the above, the EU's ability to "replace power with rules", both among its member states and globally, by exporting its model of "civilizing" international politics, is now facing greater limitations than before (Kundnani, 2023).

Because Brussels' policy towards Beijing is heavily conditioned by the moves of its ally on the other side of the Atlantic, it is clear that the dynamics of Washington-Beijing relations will have a big impact on the EU's position towards China. The "peace dividend", rooted in the investment and trade ties of US big business with China, has been thrown off the big stage and has less influence than it has ever had since the end of the Cold War (of course, not all big business is interested in peace, especially not arms manufacturers¹). The White House appears to be trying to end the era of "the Davos man", and the reason is to create a new paradigm

¹ The idea of the "peace dividend", which brings together transnational social and economic subjects opposed to war, was coined by the great Hungarian economist Karl Polanyi to explain the long era of peace among Europe's great powers, which lasted 99 years until the beginning of World War I.

for reformed capitalism to survive the current crisis – in other words, to preserve the existing global order, which mostly benefits the US (2023).

It is clear that no country wants to weaken its position, be it economic or military. However, the law of unintended consequences indicates the critical importance of miscalculations and an excessive focus on only one aspect of the problem, consequentially neglecting others. This leads to a situation where public actors promote certain views because such attitudes seem to be currently popular, not because they are deeply understood and believed in. Consequently, the policies rooted in them can often prove counterproductive and can set back the strategic position of a country and, in the worst-case scenario, lead to a global nuclear war. In any case, the most destructive weapon is there, and the arms race is in full swing.

ЛИТЕРАТУРА / LITERATURE

- 2023 China Business Climate Survey Report. (5.3.2023). *AmCham China*. Available at: <https://www.amchamchina.org/2023-china-business-climate-survey-report/>, Accessed: 25.08.2023.
- Alderman, L. (2023). The Eurozone Slipped Into a Mild Recession Early in the Year. *New York Times*, 08.06.2023. Available at: <https://www.nytimes.com/2023/06/08/business/eurozone-recession-economy.html>, Accessed: 25.08.2023.
- Annual inflation down to 5.3% in the euro area. (18.08.2023.a). *Eurostat*, Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/17334860/2-18082023-AP-EN.pdf/87768822-b43d-3ceb-46f3-b103110feb20>, Accessed 25.08.2023.
- Angell, N. (1911). *Now Playing: A Life of The World Of The World' And The Great Power in The World* (3 ed.), New York and London: G.P. Putnam's & Sons.
- Carafano, J. J. (2023). The future of the U.S. - China nuclear arms race. *GIS Reports*, 21 March 2023, Available at: <https://www.gisreportsonline.com/r/china-united-states-nuclear/>, Accessed: 18.08.2023.
- Dixon, H. (2023). Economic war with China would be MAD. *Reuters*, 15 February 2023, Available at: www.reuters.com/breakingviews/economic-war-with-china-would-be-mad-2023-02-14/, Accessed: 18.08.2023.
- Dobbins, J. et al. (2011). Conflict with China: Prospects, Consequences, and Strategies for Deterrence, RAND, Santa Monica. Available at: https://www.rand.org/pubs/occasional_papers/OP344.html, Accessed: 17.08.2023.
- Downes, J. (2023). EU-China Relations in 2023: A Growing Global Rivalry. *University of Kent*, 27 June 2023, Available at: <https://blogs.kent.ac.uk/uk-eu-ref-watch/2023/06/27/eu-china-relations-in-2023-a-growing-global-rivalry/>, Accessed: 03.09.2023.
- Economic Forecast for the European Economy. (15.06.2023). *The Conference Board*, Available at: <https://www.conference-board.org/research/economic-forecast-for-the-european-economy/eur-forecast>, Accessed: 19.08.2023.

- Economic Outlook Eurozone Q3 2023. (06.06.2023). Standard & Poor, Available at: <https://www.spglobal.com/ratings/en/research/articles/230626-economic-outlook-eurozone-q3-2023-short-term-pain-medium-term-gain-12770782>. Accessed: 19.08.2023.
- EU-China trade: De-risking or defending? (30.03.2023). *Euractiv*, 30.03.2023 Available at: <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/eu-china-trade-de-risking-or-defending/>, Accessed: 19.08.2023.
- EU international trade in goods - latest developments. (2023c). *Eurostat*. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_international_trade_in_goods_-_latest_developments&oldid=566155#Extra-EU_trade_by_partners.
- G7 Hiroshima Leaders' Communiqué (20.5.2023). *European Council*. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/05/20/g7-hiroshima-leaders-communication/>, Accessed: 19.08.2023.
- GDP up by 0.3% in the euro area and stable in the EU (31.07.2023.b). *Eurostat*. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/17254747/2-31072023-BP-EN.pdf/998638f3-f643-aa29-a170-ba1d34da7858>, Accessed: 23.08.2023.
- Georgieva, K. (2023). Confronting Fragmentation Where It Matters Most: Trade, Debt, and Climate Action. *IMF*, 16.1.2023, Available at: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/01/16/Confronting-fragmentation-where-it-matters-most-trade-debt-and-climate-action>, Accessed: 23.08.2023.
- Horobin, W. (2023). The Euro-Zone Economy Is Set for a Painful Reckoning. *Bloomberg*, 07.08.2023, Available at: https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-08-07/ecb-rate-hikes-return-to-spending-restraint-raise-euro-zone-recession-risk?in_source=embedded-checkout-banner#xj4y7vzkg, Accessed: 23.08.2023.
- Jarvis, R. (2.9.2023). EU-China trade and investment: unbalanced and well below potential. *Friends of Europe*. <https://www.friendsofeurope.org/insights/eu-china-trade-and-investment-unbalanced-and-well-below-potential/>
- Kundnani, H. (2023). Europe's Geopolitical Confusion. *Internationale Politik Quarterly*, 4 January 2023, Available at: <https://ip-quarterly.com/en/europes-geopolitical-confusion>, Accessed: 03.09.2023.
- Leonard, M. (2023). China Is Ready for a World of Disorder: America Is Not. *Foreign Affairs* 102/4: 116-127
- Live Euro to Dollar Exchange Rate (08.09.2023). Exchange Rates, <https://www.exchangerates.org.uk/Euros-to-Dollars-currency-conversion-page.html>.
- Mark, J. (2023). Investors have been “de-risking” from China for years. *Atlantic Council*, 5 June 2023. Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/investors-have-been-de-risking-from-china-for-years/>, Accessed: 20.08.2023.
- McMorrow, R., Liu, N. Lockett, H., Liu Q. (2023). Chinese tech groups suffer as foreign investors take flight. *Financial Times*, 12.06.2023. Available at: <https://www.ft.com/content/7d6c3c8a-97dc-4b98-8421-f881f185661e>, Accessed: 21.08.2023.
- Pesek, W. (2023). US-China trade war as mutually assured destruction. *Asia Times*, 25 May 2023, Available at: <https://asiatimes.com/2023/05/us-china-trade-war-as-mutually-assured-destruction/>, Accessed: 18.08.2023.
- Puglierin, J. & Shapiro, J. (2023). The art of vassalisation: How Russia's war on Ukraine has transformed transatlantic relations. *The European Council on Foreign Relations (ECFR)*, 4 April 2023, Available at: <https://ecfr.eu/publication/the-art-of-vassalisation->

- how-russias-war-on-ukraine-has-transformed-transatlantic-relations/ , Accessed: 03.09.2023.
- Sandbu, M. (2023). Europe has to be much clearer when it comes to China, *Financial Times*, 23 April 2023, Available at: <https://www.ft.com/content/c32b36f7-08e7-4243-bc53-4ecb71e434a0>, Accessed: 22.08.2023.
- Schneeweiss, Z. (2023). Euro-Zone Barely Grows After Export Downturn Adds Pressure, *Bloomberg*, 7.9.2023. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-09-07/euro-zone-gdp-barely-rose-in-second-quarter-amid-export-slump#xj4y7vzkg>, Accessed: 19.08.2023.
- Sevastopulo, D. Olcott, E., Leahy, J. (2023). Flaring tensions over G7 and Micron show limits to US-China reset, *Financial Times*, 22.05.2023., Available at: <https://www.ft.com/content/76c7d489-ca32-4f9c-b0c2-d89c24d8e223>, Accessed: 19.08.2023.
- Spring 2023 Economic Forecast: An improved outlook amid persistent challenges (15.05.2023). *European Commission*, Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2723, Accessed: 25.08.2023.
- Thornhill, J. (2023). China and the US remain locked in mutually assured co-operation. *Financial Times*, 3 November 2022, Available at: <https://www.ft.com/content/717fcaf1-75ab-497e-81b1-a8e028582a23>, Accessed: 19.08.2023.
- Tooze, A. (2023). Washington isn't listening to business on China any more. *Financial Times*, 5 May 2023, Available at: <https://www.ft.com/content/5e38eec5-8caa-41d1-b4fd-b0ac5e8ca58a>, Accessed: 03.09.2023.
- Whyte, L. (2015). US-China: Mutually Assured Economic Destruction?. *The Diplomat*, 26 May 2015, Available at: <https://thediplomat.com/2015/05/u-s-china-mutually-assured-economic-destruction/>, Accessed: 17.08.2023.
- Zeng, K. (2023). Gauging the Impact of the China-US Trade War, *The Diplomat*, 17 February 2023, Available at: <https://thediplomat.com/2023/02/gauging-the-impact-of-the-china-us-trade-war/>, Accessed: 20.08.2023.
- Real GDP growth (1.9.2023.). *IMF*. Available at: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/EU/EURO, Accessed: 17.08.2023.